

БИБЛИОТЕКАРСКО ДРУШТВО СРБИЈЕ

SERBIAN LIBRARY ASSOCIATION

**ОТВОРЕН ПРИСТУП ЗНАЊУ
У БИБЛИОТЕКАМА**

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА
СА МЕЂУНАРОДНЕ НАУЧНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ
Београд, 26. октобар 2012.

Уредници
Весна Ињац
Весна Црногорац

БИБЛИОТЕКАРСКО ДРУШТВО СРБИЈЕ
Београд, 2012.

ОРГАНИЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦИЈЕ:

Библиотекарско друштво Србије
Народна библиотека Србије

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Јасмина Нинков, председник
Дејан Ристић
Весна Црногорац
Небојша Цвејић
Даниела Скоковић
Бојана Вукотић
Нада Арбутина

Република Србија
Министарство културе и информисања

Одржавање Конференције и објављивање
Зборника резимеа омогућило

**МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

**OPEN ACCESS TO KNOWLEDGE
IN LIBRARIES**

SUMMARY BOOK OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE
Belgrade, October 26th, 2012.

Editors
Vesna Injac
Vesna Crnogorac

SERBIAN LIBRARY ASSOCIATION
Belgrade, 2012.

CONFERENCE ORGANIZERS

Serbian Library Association
National Library of Serbia

Conference Organizing Committee

Jasmina Ninkov, President

Dejan Ristić

Vesna Crnogorac

Nebojša Cvejić

Daniela Skoković

Bojana Vukotić

Nada Arbutina

Republic of Serbia
Ministry of Culture and Media

Conference and publishing of the Summary book were funded by

**MINISTRY OF CULTURE AND MEDIA
OF REPUBLIC OF SERBIA**

САДРЖАЈ

Кроз отворен приступ знању (уводна реч уредника)	11
<i>Адолф Кнол</i> : Корисници и библиотеке: коришћење и обезбеђивање отвореног приступа	19
<i>Обери Есканде</i> : Европска библиотека у срцу иницијативе отвореног приступа у Европи	21
<i>Агнеш Хајду Барат</i> : Изазови отвореног приступа знању у Мађарској	25
<i>Биљана Косановић</i> : DOI Serbia – искорак библиотекара ка истраживачима и издавачима	27
<i>Marija Laszlo, Jadranka Lasić Lazić</i> : Redefinisanje tradicionalne misije biblioteka u visokom obrazovanju	31
<i>Адам Софронијевић</i> : Концепт нано-публикације и отворен приступ знању у Србији	35
<i>Едита Ваћић</i> : Kultura jednakih šansi i kako je promicati	39
<i>Даниела Скоковић</i> : Дигиталне библиотеке и отворен приступ знању за децу	41
<i>Biserka Sabljaković, Narcisa Rastoder</i> : E-biblioteka i početak stvaranja repozitorija Ekonomskog fakultetu u Sarajevu	43
<i>Александра Тртовац, Наташа Дакић</i> : Српске новине и листови из 19. и 20. века кроз призму пројекта “European Newspapers”	45
<i>Kovačević Dinka, Lovrinčević Jasmina, Erl Šafar Marija</i> : Knjižničarski časopisi u regionalnom i zavičajnom kontekstu	49
<i>Alemtka Belan-Simić, Marija Grozdanić</i> : Digitalni repozitorij Knjižnica grada Zagreba: pohrana, obrada i pristup digitalnoj građi	53
<i>Мирјана Црнчевић, Анђа Бјелић</i> : Медицински гласник: научни часопис у отвореном приступу	57
<i>Игор Лекић</i> : Програми отвореног кода за отворени приступ садржају	61
<i>Гордана Рудић, Бојана Димић Сурла, Бранко Милосављевић</i> : Додавање дигиталних докумената у библиотечком систему BISIS	63
<i>Вера Петровић</i> : Високошколске библиотеке: е-часопис заједнице библиотека универзитета у Србији	67
<i>Милица Шевкушић</i> : Партнерски програм Гугл књиге као платформа отвореног приступа у научним библиотекама	71

TABLE OF CONTENTS

Through Open Access to Knowledge (Editor's forward)	15
<i>Adolf Knoll</i> : Users and Libraries: Consuming and Providing Open Access.	20
<i>Aubéry Escande</i> : The European Library at the Heart of Open Access Initiatives in Europe	23
<i>Agnes Hajdu Barat</i> : Challenges of Open Access to Knowledge in Hungary	26
<i>Biljana Kosanović</i> : DOI Serbia: Librarians Step Forward to Researchers And Publishers.	29
<i>Marija Laszlo, Jadranka Lasić Lazić</i> : Redefining the Traditional Mission of Libraries in Higher Education	33
<i>Adam Sofronijević</i> : Nano-publication Concept and Open Access in Serbia.	37
<i>Edita Bačić</i> : Culture of Equal Opportunities and How to Promote It.	40
<i>Daniela Skoković</i> : Digital Libraries and Open Access to Knowledge for Children	42
<i>Biserka Sabljaković, Narcisa Rastoder</i> : E-Library and Setting up of Online Repository of School of Economics and Business (SEBS).	44
<i>Aleksandra Trtovac, Nataša Dakić</i> : Serbian Newspapers from the 19 th and 20 th Century through the Prism of the Project "European Newspapers"	47
<i>Kovačević Dinka, Lovrinčević Jasmina, Erl Šafar Marija</i> : Librarianship Periodicals in the Regional and Homeland Context.	51
<i>Alemka Belan-Simić, Marija Grozdanić</i> : Zagreb City Libraries Repository: Storing, Processing and Access to Digital Materials	55
<i>Mirjana Crnčević, Anđa Bjelić</i> : <i>Medical Gazette</i> : Scientific Journal in Open Access.	59
<i>Igor Lekić</i> : Open Source Software for Open Access	62
<i>Gordana Rudić, Bojana Dimić Surla, Branko Milosavljević</i> : Uploading Digital Documents in Library Management System BISIS	65
<i>Vera Petrović</i> : <i>Academic Libraries</i> : E-Journal of Serbian Academic Library Association	69
<i>Milica Ševkušić</i> : <i>Google Books</i> Partner Program as an Open Access Platform in Research Libraries	73

КРОЗ ОТВОРЕН ПРИСТУП ЗНАЊУ (УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА)

Библиотекарско друштво Србије (БДС) и Народна библиотека Србије (НБС), уз подршку Министарства културе и информисања Републике Србије, организују XI међународну научну конференцију са главном темом *Отворен приступ знању у библиотекама*. Конференција се одржава у амфитеатру Народне библиотеке Србије 26. октобра 2012. године. Циљ Конференције је представљање и разговор о најзначајнијим проблемима и решењима у области отвореног приступа.

Отворен приступ је изузетно актуелна тема у данашњем свету библиотекарства и информационих наука, мада и није тако нова. Још 1991. физичар Пол Гинсперг (Paul Ginsparg) је направио софтвер који је ауторима омогућио да сами уносе своје радове у „пре-принт“ архив Лос Аламос националне лабораторије, назван arXiv. Стивен Харнад (Stevan Harnad) је на Универзитету у Принстону 1994. предложио да сви истраживачи самостално складиште електронски примерак сваког објављеног рада на сервере универзитета и да они буду доступни без надокнаде. Иницијативу SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) покренуло је Америчко удружење истраживачких библиотека 1998. како би подстакло промене у начину научног комуницирања и допринело повећању доступности истраживачких радова. Почетком овог века оснивају се први архиви и институционални репозиторијуми (PubMed Central, BioMed Central, Public Library of Science, RePEc, Open J-Gate, OAPEN, итд.). Касније се појављују и претраживачи отворених архива (OAIster, SHERPA), разни истраживачки пројекти о отвореном приступу (DAEDALUS, TARDIS, итд.), директоријуми (Директоријум репозиторијума са отвореним приступом – DOAR, Директоријум часописа у отвореном приступу – DOAJ, Отворени архив Европе – Open Archive of Europe), и, на крају, претраживи међународни Регистар репозиторијума у отвореном приступу (ROAR – Registry of Open Access Repositories), основан 2003. на Универзитету Саутемптон у којем данас постоји регистровано преко 1.500 институционалних репозиторијума. ROAR је покренуо и реги-

стар универзитета, финансијера истраживања и установа по земљама целог света које су примениле и прописале политику обавезног архивирања у отвореном приступу, те се у том регистру данас налази око 400 организација (ROARMAP: Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies). Европска унија је 2009. покренула пројекат OpenAIRE (Open Access Infrastructure for Research in Europe – Инфраструктура отвореног приступа за истраживања у Европи) који развија механизме за идентификацију, депоновање, приступ и надгледање складиштења свих истраживачких чланака који су финансирани кроз ЕУ Седми оквирни програм. Током 2011. и Унеско је усвојио стратегију за промоцију отвореног приступа за научне информације и истраживања. Активности везане за отворен приступ пратиле су и иницијативе о отвореном приступу: Будимпештанска иницијатива о отвореном приступу (2002), Изјава о објављивању са слободним приступом из Бетесде, Мериленд (2003), Берлинска декларација о слободном приступу знању у природним, друштвеним и хуманистичким наукама (2003). Наравно, појављују се и софтвери отвореног кода за изградњу институционалних репозиторијума као што су DSpace, EPrints, Fedora.

Тим Бернерс-Ли (Tim Berners-Lee), отац Интернета, сматра да је отворен Интернет кључ континуираног успеха. Он се залаже да сви метаподаци буду отворени, међусобно повезани и доступни на вебу. **Питер Шубер** (Peter Suber), један од водећих заговорника покрета за отворен приступ, сматра да нам Интернет нуди изванредну могућност да размењујемо наша дела широм читаве планете и да ту револуционарну предност треба прихватити и учинити наше знање доступним. „Отворен приступ не подразумева само размену знања, он и убрзава истраживања јер помаже да аутори и читаоци пронађу једни друге... Знање је увек било јавно добро, у теоријском смислу речи. Отворен приступ чини знање јавним добром у пракси“. **Алма Сван** (Alma Swan), познати истраживач о отвореном приступу, сматра да је глобална мрежа обезбедила средства помоћу којих истраживачи могу своја истраживања да учине доступним било коме, било где и у било које време. Она је 2011. покренула пројекат Мапа отвореног приступа. „Отворен приступ је постао глобални покрет, а иницијативе постоје свуда расуте по свету. Изузетно је значајно да постоји једно једино место на којем могу да се открију све активности везане за отворен приступ.“ Та мапа је тренутно доступна у бета верзији. **Стивен Харнад**, један

од покретача отвореног приступа, сматра да су без отвореног приступа сви на губитку: корисници губе приступ, аутори утицај, а истраживања даљи прогрес. Постоји много начина да се испоручи садржај у отвореном приступу, али су два доминантна: кроз рецензиране часописе (GOLD OA – Златни отворени приступ) или кроз репозиторијуме (GREEN OA – Зелени отворени приступ). Стивен Харнад има утопистичку визију: увести свуда обавезу аутора да сами архивирају своје радове у институцијама и код оних који их финансирају; на тај начин у будућности ће 100% истраживачких радова бити доступно у GREEN OA; институције прекидају претплату на часописе јер је све у отвореном приступу, а та средства преусмеравају на рецензије радова; нема више ни штампане ни онлајн верзије радова јер је све доступно у институционалним репозиторијумима. Не можемо унапред знати да ли ће се ова Харнадова утопија остварити, али знамо да статистике показују да је током 2011. око 25% објављених рецензираних чланака могло да се пронађе и у отвореном приступу.

Прва међународна конференција о отвореном приступу одржана је још 2003. године у Народној библиотеци Србије, а у мају 2012. одржана је, опет у Народној библиотеци Србије, пета међународна конференција о отвореном приступу, а сарадници НБС у организацији ових конференција су били различити (OSI, CEON, SNTPI). У новембру 2011. Београдски универзитет се својом одлуком придружио групи од 340 универзитета и научних установа у свету и потписао Берлинску декларацију о отвореном приступу.

Пошто између мисија библиотека и отвореног приступа знању одувек постоји изузетно блиска веза, није уопште изненађујуће што су библиотекарски од почетка били међу најватренијим заговорницима отвореног приступа. Они подстичу развој отвореног приступа тако што међу првима потписују међународне иницијативе и петиције, обучавају стручњаке на факултетима и институцијама, изграђују дигиталне репозиторијуме за самоархивирање, подржавају часописе отвореног приступа, организују стручне скупове и конференције, каква је и ова наша конференција Библиотекарског друштва Србије.

На XI међународној научној конференцији са темом *Отворен приступ знању у библиотекама* имаћемо четири уводна излагања признатих стручњака из Чешке Републике, Холандије, Мађарске, и Сједињених Америчких Држава. У наставку ћемо имати 14 излагања

стручњака који нам долазе из Босне и Херцеговине, Хрватске и Србије. Уверени смо да ће радови представљени на овој Конференцији значајно допринети расветљавању теме отвореног приступа знању у библиотекама, као и да ће свакако подстаћи занимљиве и креативне расправе.

Уредници овог Зборника резимеа се у име Библиотекарског друштва Србије, Народне библиотеке Србије и Организационог одбора Конференције, искрено захваљују свим ауторима који ће својим излагањима свима нама отворити неке нове видике ка отвореном знању.

Весна Ињац
Весна Црногорац

THROUGH OPEN ACCESS TO KNOWLEDGE (EDITOR'S FORWARD)

The Serbian Library Association (SLA) and the National Library of Serbia (NLS) are organising 11th International Scientific Conference with the main topic "Open Access to Knowledge in Libraries", supported by the Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia. The Conference will be held in the amphitheatre of the National Library of Serbia on 26th October 2012. The aim of the Conference is to present and discuss about the most important problems and solutions in the field of open access.

Open access is an extremely actual topic in today's librarianship and information sciences, although it is not so new after all. Since 1991, a physicist Paul Ginsparg created software that allowed authors to enter by themselves their papers in the "pre-print" archive of the Los Alamos National Laboratory called "arXiv". In 1994, Stevan Harnad suggested at the Princeton University that all researchers should independently store an electronic copy of each published paper on university servers and make them available free of charge. In 1998, the Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC) initiative was made by the American Association of Research Libraries for the purposes of inciting changes in the method of scientific communication and contributing to increased availability of research papers. At the beginning of this century, first archives and institutional repositories have been established (PubMed Central, BioMed Central, Public Library of Science, RePEc, Open J-Gate, OAPEN, etc). Later also appeared open archive browsers (OAIster, SHERPA), different open access research projects (DAEDALUS, TARDIS, etc.), directories (Directory of Open Access Repositories – DOAR, Directory of Open Access Journals – DOAJ, Open Archive of Europe), and, finally, searchable international Registry of Open Access Repositories (ROAR) created in 2003 at the University of Southampton which today contains over 1.500 registered institutional repositories. ROAR also initiated the register of universities, sponsors of researches and institutions in the countries around the world which implemented and prescribed the policy of mandatory archiving in open access, and there are about 400 organisations

registered in that register (ROARMAP: Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies). In 2009, the European Union initiated the project OpenAIRE (Open Access Infrastructure for Research in Europe) which is developing mechanisms for identification, deposit, access and supervision of storing of all research articles financed through the EU's Seventh Framework Program. In 2011, UNESCO adopted a strategy for promoting open access for scientific information and research. Activities related to open access are also followed by open access initiatives: the Budapest Open Access Initiative (2002), Bethesda Statement on Open Access Publishing, Maryland (2003), Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities (2003). Naturally, there is also open code software for creating institutional repositories such as DSpace, EPrints, Fedora.

Tim Berners-Lee, the father of the Internet, believes that the open Internet is a key to continuous success. He argues that all metadata should be open, mutually linked and freely available on the web. **Peter Suber**, one of the leading advocates of the open access movement, believes that the Internet offers us an excellent opportunity to exchange our works around the world and that we should use this revolutionary advantage and make our knowledge available. "Open access does not imply only exchange of knowledge; it also speeds up research as it assists authors and readers to find each other... Knowledge has always been a public good, in a theoretical sense. Open access makes knowledge a public good in practice". **Alma Swan**, a famous open access researcher, believes that the global network has ensured means by which researchers will be able to make their research available to anyone, anywhere and at any time. In 2011, she initiated a project "Open Access Map". "Open access has become a global movement, and initiatives are scattered all over the world. It is extremely important that there is a single point where all open access related activities can be discovered." The Map is currently available in a beta version. **Stevan Harnad**, one of the initiators of the open access movement, believes that without open access, everyone is at loss: users lose their access, authors lose their impact, and research fail to progress further. There are many ways to deliver content in open access, but two of them are dominant: through peer-reviewed journals (GOLD OA) or through repositories (GREEN OA). Stevan Harnad has an utopian vision: to introduce everywhere a mandatory obligation for authors to archive their works by themselves in all institutions and with those who finance them; in this manner 100% of research papers will be available in GREEN OA in

the future; institutions will terminate subscriptions to journals because everything is in open access, and the funds will be diverted to peer-reviewing of papers; there will be no more printed or on-line versions of papers since everything will be available in institutional repositories. We cannot know in advance whether this Harnad's utopia will come true, but we know that statistics show that in 2011 about 25% of published and peer-reviewed articles could be found in open access.

The First International Conference on Open Access was held in 2003 in the National Library of Serbia, and the Fifth International Conference on Open Access was held in May 2012, again in the National Library of Serbia. NLS associates involved in the organisation of the Conferences varied: OSI, CEON, SNTPI, and others. In November 2011, the University of Belgrade joined with its decision to the group of 340 universities and scientific institutions in the world and signed the Berlin Declaration on Open Access.

Since there has always been a close connection between libraries missions and open access, it is not surprising that librarians were from the beginning among the most ardent advocates of open access. They encourage development of open access by being among the first to sign international initiatives and petitions, train experts at universities and institutions, create digital repositories for self-archiving, support open access journals, and organise meetings and conferences such is our conference of the Serbian Library Association.

The 11th International Scientific Conference with the topic "Open Access to Knowledge in Libraries" will consist of four keynote presentations of renowned experts from the Czech Republic, the Netherlands, Hungary and the United States. They will be followed by 14 presentations of experts coming from Bosnia and Herzegovina, Croatia and Serbia. We are confident that the papers presented on the Conference will significantly contribute to shedding some light on the subject of open access in libraries, and that they will encourage creative and interesting discussions. Editors of the Proceedings would like to thank on behalf of the Serbian Library Association, National Library of Serbia and the Organising Committee of the Conference, to all the authors for opening some new horizons towards open knowledge with their presentations.

Vesna Injac
Vesna Crnogorac

Адолф Кнол

Национална библиотека Републике Чешке

Adolf.Knoll@nkp.cz

КОРИСНИЦИ И БИБЛИОТЕКЕ: КОРИШЋЕЊЕ И ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ОТВОРЕНОГ ПРИСТУПА

Сажетак

Отворен приступ се најчешће посматра као слободан приступ и као услуга коју и библиотеке и корисници воле и захтевају. Ипак, иако су и једни и други добављачи садржаја у отвореном приступу, они имају проблема с тим, а у многим случајевима су и конкуренција једни другима.

Отворен приступ може се посматрати као кључна тачка за даље постојање и развој библиотека или у најмању руку можемо проценити њихове изгледе за опстанак посматрајући их управо са ове тачке гледишта. Питање је колико то може имати пресудан утицај на библиотечком тржишту. Можда библиотеке имају шансу у отвореном приступу уколико се разјасне питања поштовања ауторских права. Међутим, које су њихове шансе у пружању отвореног приступа подацима?

Проблем мора бити сагледан у свој комплексности библиотечке делатности и ефикасности рада. Број учесника у игри који корисницима жели да понуди испоруку информација расте и библиотеке ће морати да се мењају. Кроз ову презентацију желели бисмо да прикажемо неколико разматрања тих односа.

Кључне речи: отворен приступ, слободан приступ, библиотеке, пружање информација, коришћење информација.

Adolf Knoll

National Library of the Czech Republic

Adolf.Knoll@nkp.cz

USERS AND LIBRARIES: CONSUMING AND PROVIDING OPEN ACCESS

Abstract

Open access is most often seen as free access and something that libraries and users prefer and require. Nevertheless, also users and libraries are providers of open access, have problems with this, and in many cases they are also competitors among themselves.

Open access can also be seen as a crucial point for further existence and development of libraries or at least we can evaluate their chances for survivor from this point of view. The question is how far it may have a decisive impact on the library market. Perhaps libraries have a chance in opening access there where the copyright should be cleared up in order to be respected. However, what are their chances in offering open access to their data?

The problem must be also seen in the complexity of library activities and efficiency of their work. The number of players aiming at users with information delivery is increasing and libraries will have to change. The presentation would like to offer several considerations around these relationships.

Keywords: open access, free access, libraries, information provision, information consumption.

Обери Есканде

Европска библиотека

Хаг, Холандија

aubery.escande@kb.nl

**ЕВРОПСКА БИБЛИОТЕКА У СРЦУ ИНИЦИЈАТИВЕ
ОТВОРЕНОГ ПРИСТУПА У ЕВРОПИ****Сажетак**

Европска библиотека учествује у библиотечком пројекту ARROW PLUS (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works Plus – Доступни регистри са информацијама о ауторским правима и делима сирочићима). Библиотеке, издавачи и организације за колективна права пројектују решења за повећање приступа дигиталним садржајима без повреде права аутора и власника ауторских права. Библиотеке чувају грађу од јавног интереса коју би требало учинити доступном у дигиталној форми, али најпре треба разјаснити статус ауторских права за ова дела. Пројекат ARROW пружа алате који олакшавају управљање информацијама о ауторским правима у пројектима дигитализације који укључују дела базирана на тексту и слици.

Европска библиотека је такође библиотечки агрегатор за Еуропеану. Метаподаци за преко 20 милиона дигиталних објеката на Еуропеани, порталу културне баштине, сада су доступни за слободно поновно коришћење под лиценцом ССО (Creative Commons Zero) у јавном домену.

Подаци из Европске библиотеке – која је друга по реду по доприносу Еуропеани и службени агрегатор података из европских националних библиотека – чине готово петину скупова података и покривају готово све, од средњовековних рукописа до огромних збирки књига дигитализованих преко Гугла у националним библиотекама Холандије и Аустрије.

Ослобађање ових библиотечких записа је само почетак иницијативе за слободним пружањем техничких иновација са што је могуће више библиотечких података. Следећа фаза биће ослобађање скупа повезаних отворених података у Европској библиотеци.

Скуп података у Европској библиотеци ће комбиновати библиографске записе за више милиона књига и текстова који су било када објављени у Европи са подацима везаним за објекте у дигиталним библиотекама, који су већ заступљени у Еуропеана скупу података. Био је то корак који је постао могућ прошлог октобра (2011) када је CENL, Конференција директора националних библиотека Европе (организација коју чине директори свих националних библиотека) гласао за подршку лиценцирању податка преко ССО (Creative Commons Zero).

Библиотечки подаци из базе података Светског каталога OCLC-а ће такође бити укључени, захваљујући недавном уговору између OCLC-а и Еуропеане, који омогућава сарадницима Светског каталога да деле податке са Еуропеаном и Европском библиотеком.

Кључне речи: The European Library, Europeana, агрегатор, ARROW, информације о ауторским правима, дигитални објекти, метаподаци.

Aubéry Escande

The European Library

The Hague, The Netherlands

aubery.escande@kb.nl

**THE EUROPEAN LIBRARY AT THE HEART OF
OPEN ACCESS INITIATIVES IN EUROPE****Abstract**

The European Library participates in the library project ARROW PLUS (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works Plus). Libraries, publishers and collective rights organisations are projecting solutions for increasing access to digital content without infringing the rights of authors and copyright owners. Libraries hold materials of public interest that should be made available in its digital form, but the copyright status of those works need to be cleared first. The ARROW project provides a tool to facilitate rights information management in digitisation projects involving text and image based works.

The European Library is also Europeana library aggregator. Metadata relating to over 20 million digital objects on the cultural heritage portal Europeana is now available for free re-use under the Creative Commons CC0 Public Domain Dedication.

Data from The European Library – the second biggest contributor to Europeana and the official aggregator of data from Europe’s national libraries – makes up nearly a fifth of the dataset and covers everything from medieval manuscripts to vast collections of books digitised by Google in the national libraries of the Netherlands and Austria.

The release of these library records is just the beginning of a drive to freely provide technical innovators with as much library data as possible. The next stage will be The European Library’s release of its own Linked Open Data set.

The European Library’s dataset will combine bibliographic records for all of the millions of books and texts ever published in Europe with data related to digital library objects that already appears in Europeana’s dataset. It is a move that was made possible last October, when the Conference of

European National Librarians – CENL (an organisation made up of all national library directors) voted to support licensing of their data via a CC0 license.

Library data derived from OCLC’s WorldCat database will also be included, thanks to a recent agreement between OCLC and Europeana that allows WorldCat contributors to share data with The European Library and Europeana.

Keywords: The European Library, Europeana, aggregator, ARROW, rights information, digital objects, metadata.

Агнеш Хајду Барат

Универзитет у Сегедину, Мађарска

hajdu@jgypk.u-szeged.hu

ИЗАЗОВИ ОТВОРЕНОГ ПРИСТУПА ЗНАЊУ У МАЂАРСКОЈ

Сажетак

Овај рад разматра, са научног и општег полазишта, различите врсте отвореног приступа и наводи поједине нове иницијативе, као што је *Будимпештанска иницијатива за отворени приступ* (BOAI – Budapest Open Access Initiative), те истиче улогу OS (Open Scholar) у академској комуникацији. У раду се приказују експерименти на повезивању локалних репозиторија пуног текста са централном базом података. Овакво становиште долази са две стране, од истраживача и од библиотека.

Кључне речи: отворен приступ, *Будимпештанска иницијатива за отворен приступ*.

Agnes Hajdu Barat

University of Szeged, Hungary

hajdu@jgypk.u-szeged.hu

CHALLENGES OF OPEN ACCESS TO KNOWLEDGE IN HUNGARY

Abstract

This paper considers the different types of open access from the scientific and general viewpoints, introduces some initiatives, including *Budapest Open Access Initiative* and points the role of OS (Open Scholar) in scholarly communication. She shows some experiments to interlink local full text repositories and central database. Her viewpoint comes from two sides, from the researchers and libraries also.

Keywords: open access, *Budapest Open Access Initiative*.

Биљана Косановић

Народна библиотека Србије

Београд, Србија

biljana@nb.rs

**DOISERBIA – ИСКОРАК БИБЛИОТЕКАРА
КА ИСТРАЖИВАЧИМА И ИЗДАВАЧИМА****Сажетак**

Почев од 2005. године у Народној библиотеци Србије спроводимо програм интензивног укључивања научних часописа који излазе у Србији у међународне сервисе. DOI Serbia представља једну од тих активности, и односи се на креирање и депоновање метаподатака о чланцима у CrossRef систем. Додела DOI бројева (Digital Object Identifier – Идентификатор дигиталног објекта) је у свету део издавачког процеса, али у малим научним земљама издавачи научних часописа нису професионални издавачи, већ су то професионална удружења или институције. Додатно, особина научног издаваштва је да су издавачи увек недовољно финансирани и да није реално очекивати да се они самостално прилагођавају и усвајају нове стандарде и технологије. С друге стране, библиотекарски се баве метаподацима и у обавези су да прате нове сервисе. То су све били разлози који су нас определили за развој овог сервиса.

У раду ће бити приказани:

- (1) величине колекција (часописа, чланака),
- (2) број разрешења и линкова ка депонованим чланцима,
- (3) имплементација «пре-принт» опције,
- (4) мерљиво повећање утицаја часописа,
- (5) повезаност депонованих чланака са цитирајућим изворима.

Како је један од услова био да су сви радови у отвореном приступу, то је наша обавеза била да (1) правно регулишемо процес и (2) обезбедимо услове за редовно харвестовање података (ОАИ-РМН). На тај начин је омогућено да су метаподаци о депонованим чланцима

доступни и кроз DOAJ (Directory of Open Access Journals – Директоријум часописа у отвореном приступу), али и кроз Европску библиотеку и Европеану.

Пројекат DOIserbia је и међународно препознат по својој успешности, а искуства стечена у раду су подељена са многим колегама у малим научним срединама.

Кључне речи: научна периодика, DOI, Cross-Ref, метаподаци, отворен приступ

Biljana Kosanović

National Library of Serbia

Belgrade, Serbia

biljana@nb.rs

DOISERBIA: LIBRARIANS STEP FORWARD TO RESEARCHERS AND PUBLISHERS

Abstract

Starting from 2005 the National Library of Serbia conducts an intensive program for inclusion of scientific journals published in Serbia in international services. DOI Serbia is one of those activities, and refers to the creation and storage of metadata about the articles in the CrossRef system. Assigning DOI numbers (Digital Object Identifier) is the part of publishing process, but in small scientific communities, the journal publishers are not professional (for profit) organization. An additional feature of scientific publishing is that they are always under-funded, and that it was not expected that they independently adjust and adopt new standards and technologies. On the other hand, librarians involved in the metadata are required to follow the new services. These were the reasons why we decided to develop this service.

The paper will present:

- (1) size of the collection (journals, articles),
- (2) number of links and resolutions,
- (3) implementation of the pre-print option,
- (4) measurable increase of journals' impact,
- (5) relationship of the deposited articles citing the source (forward linking)

One of the conditions was that all papers must be in Open Access. Our obligation is to (1) regulate legally the process and (2) provide the conditions for regular harvesting data (OAI-PMH). In this way all metadata of deposited articles are available through the DOAJ (Directory of Open Access Journals), The European Library and Europeana.

DOISerbia project is internationally recognized for its success, and the experience gained in the work is sheared with many colleagues in small scientific communities.

Keywords: scinetific journals, DOI, Cross-Ref, meta-data, Open Access.

Marija Laszlo

młaszlo@ffzg.hr

Jadranka Lasić Lazić

jlazic@ffzg.hr

Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatska

REDEFINISANJE TRADICIONALNE MISIJE BIBLIOTEKA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Sažetak

U cilju stvaranja znanja ljudima je potrebno obrazovanje. Jedan od velikih problema u današnjem svetu jeste da je u nekim delovima sveta obrazovanje nedostupno. Štaviše, cena visokoškolskog obrazovanja povećana je za ukupno 559% od 1985. godine. Mnogi ljudi visoko obrazovanje ne mogu da steknu. S druge strane, samo oko polovina od nedavno diplomiranih studenata radi poslove za koje imaju diplome. To, naravno, ne važi za studente koji završe studij na vrhunskom univerzitetu. Ali važi za mnoge druge koji ne dobiju tako vrednu diplomu koja im garantuje sticanje protuvrednosti za uloženo vreme i napore.

Nameće se globalna potreba da se pomogne ljudima širom sveta da dobiju najbolji kvalitet obrazovanja. Pitanje je kako da se to postigne. Prvi korak je već preduzet od strane profesora iz 33 najbolja univerziteta (iz SAD-a, Velike Britanije, Australije, Kanade, Hong Konga). Nude svima zainteresovanima gotovo 250 besplatnih kurseva u 18 disciplina (biologiji i prirodnim naukama, biznisu i menadžmentu, informatici, edukaciji, ekonomiji i finansijama, hrani i ishrani, zdravlju i društvu, tehnologiji i dizajnu, matematici, muzici, filmu i audio inženjeringu, fizikalnoj nauci i nauci o Zemlji, statistici, analizi podataka i računarstvu). Za upis na kurseve nema restrikcija, prethodno znanje i interes osobe jedine su prepreke.

Šta mogu da učine biblioteke da omoguće ljudima da prihvate tu veliku priliku besplatne edukacije? Mogu li bibliotekari da preuzmu ulogu u promovisanju, pomaganju, savetovanju i podršci ljudima koji uče na mreži?

Koje su to informacione i istraživačke veštine koje može da pruži bibliotečko osoblje u cilju unapređenja svoje misije u pristupu zainteresovanih znanju? U članku iznosimo svoja razmišljanja i iskustva u izvođenju nastave pomoću mrežnih (onlajn) kurseva.

Ključne reči: otvoreni pristup, učenje onlajn, misija biblioteke, visoko obrazovanje.

Marija Laszlo

mlaszlo@ffzg.hr

Jadranka Lasić Lazić

jlazic@ffzg.hr

Department of Information Sciences
Faculty of Humanities and Social Sciences
University of Zagreb
Croatia

REDEFINING THE TRADITIONAL MISSION OF LIBRARIES IN HIGHER EDUCATION

Abstract

In order to create knowledge, people need education. One of the big problem in today's world is that in some parts of the world, education is not readily accessible. Moreover, since the cost of higher education tuition has been increasing for a total of 559 percent since 1985 for many people education becomes unaffordable. On the other hand only little bit more than one half of recent college students who got higher education actually are employed in jobs that require that education. This, of course, is not true in case of students who graduate from higher ranking institutions, but many others do not get the value for their time and their effort.

There is a global need to help people worldwide to get best quality education. The question is how to achieve that goal. The first step is already taken by the professors from 33 top universities (from USA, UK, Australia, Canada, Hong Kong). They offer almost 250 free online courses in 18 disciplines (Biology & Life sciences, Business & Management, Computer Science, Education, Economics & Finance, Food and Nutrition, Health and Society, Information, Technology and Design, Mathematics, Music, Film and Audio Engineering, Physical & Earth Sciences, and Statistics, Data Analysis and Scientific Computing). There is no restriction for enrollment, the prior knowledge and interest of the person are the only barriers.

What can libraries do in order to enable people to take that opportunity of free education? Can librarians take the active role in promoting, help-

ing, advising and supporting people who want to learn online? What are the information and research skills that library staff can offer in order to advance their mission to help the public to access knowledge? In the paper, some of our ideas and experiences in teaching students using online courses are presented.

Keywords: open access, online learning, library mission, higher education.

Адам Софронијевић

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“

Београд, Србија

sofronijevic@unilib.bg.ac.rs

КОНЦЕПТ НАНО-ПУБЛИКАЦИЈЕ И ОТВОРЕН ПРИСТУП ЗНАЊУ У СРБИЈИ

Сажетак

Рад представља нано-публикацију као важан формат за објављивање научних материјала у слободном приступу. У раду се презентују могућности за коришћење нано-публикација у Србији и разматра се улога библиотекара. Промовише се коришћење овог новог формата публиковања научних материјала у отвореном приступу као подстицај за даље укључивање научне заједнице Србије у међународну научну комуникацију. Приликом анализе сценарија у којима се разматра масовније коришћење овог формата од стране научника и истраживача у Србији, библиотекар су издвојени као једна од потенцијално најважнијих заинтересованих група. Приликом анализирања могућности за подстицање коришћења нано-публикација, едукација и промоција су уз изградњу инфраструктурних основа описани нешто детаљније као активности које омогућавају укључивање библиотекара у процес креирања нано-публикација. Да би се обезбедило детаљније сагледавање могућих улога библиотекара у раду су презентовани кораци који су неопходни за објављивање једне нано-публикације.

Нано-публикација представља веома кратак исказ који повезује два концепта преко трећег и садржи метаподатке о овој релацији који укључују и податке о условима под којима је релација одржива, податке о ауторима, временско обележје итд. Нано-публикација представља алтернативни формат објављивања који потиче из природних наука, а развијен је највише у сврхе истицања поједних релација које су претходно остајале скривене у великим базама података. Обезбеђујући јединствени идентификатор за сваку релацију, концепт нано-публикације омогућава референцирање и последично награђивање свих оних који су укључени у процес објављивања једне нано-публикације. Могућност да више независних ентитета буде укључено

у процес објављивња једне нано-публикације отвара могућности за коришћење овог формата чак и у земљама у развоју и транзицији, у којима научници и библиотекари немају на располагању велике буџете. Машинска читљивост овог формата такође омогућава да се у процес објављивања и награђивања укључе како појединци нешто скромнијег образовања, тако и они са веома уваженим образовним профилем. Овим су обезбеђене различите могућности за научнике и библиотекаре у Србији да искористе све предности које овај напредни модел објављивања нуди онима који га рано прихвате.

Кључне речи: нано-публикација, отворени приступ, библиотеке, библиотекари, Србија.

Adam Sofronijević

University library “Svetozar Marković”

Belgrade, Serbia

sofronijevic@unilib.bg.ac.rs

NANO-PUBLICATION CONCEPT AND OPEN ACCESS IN SERBIA

Abstract

Paper introduces nano-publication concept as an important format for Open Access publishing of scientific results. Possibilities for use of nano-publications in Serbia are presented and the role of librarians is discussed. Paper advocates use of this novel format of Open Access publishing for stimulating participation of Serbian scientific community in international scientific communication. Librarians are singled out as potentially important stakeholders in scenarios that are analyzing wider use of nano-publications by scientific community of Serbia. Education and promotion as well as infrastructure development are described in some details as activities suitable for Serbian librarians to join in when fostering of use of nano-publications is discussed. In order to provide deeper understanding of possible roles of librarians, paper presents basic steps necessary in process of creation and during the life cycle of a nano-publication.

Nano-publication is a very short declaration connecting two concepts by means of a third and providing metadata about this relation including conditions under which relation is viable, author, timestamp, etc. Originating in life sciences, nano-publication is an Open Access publishing alternative primarily developed for exposing large Open Access datasets. By providing unique identification for each nano-publication, the concept allows for referencing and consequently awarding credits to those involved in process of publishing of nano-publication. Possibilities for several independent entities to be involved with single nano-publication publishing process allow for use of this format even in developing and transitional countries where scientist and librarians don't have large research funds at their disposal. Machine readability of this format also allows for both high end educated individuals and those with modest background to be involved in the process and get credits for participating in process of publishing scien-

tific results in this format. This provides for various possibilities for both scientists and librarians in Serbia to join in and use all advantages that this advanced model of publishing provides for early adopters.

Keywords: nano-publication, open access, libraries, librarians, Serbia.

Edita Bačić
Pravni fakultet
Split, Hrvatska
edita@pravst.hr

KULTURA JEDNAKIH ŠANSI I KAKO JE PROMICATI

Sažetak

Govoreći o društvu jednakih mogućnosti često se pitamo je li dovoljno samo imati odgovarajuću legislativu da bi nam država omogućila ostvarivanje naših prava?

Rezultati istraživanja „Percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u Republici Hrvatskoj“, koje je 2009. godine provedeno uz potporu Vladinog ureda za jednakost spolova, pokazali su da je samo 37 % ispitanika u potpunosti bilo upoznato s činjenicom da je diskriminacija na temelju spola zakonski kažnjiva, dok je 40% populacije izjavilo da ništa ne zna o tom pitanju. Kao odgovor na spomenute rezultate uslijedila je Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. Zbog niske razine interesa građana za rodnu jednakost i druge antidiskriminacijske aktivnosti, kao prva mjera nacionalne politike, preporučena je šira akcija na promicanju ljudskih prava i rodne jednakosti. Od knjižnica se svakako očekuje uključenost i značajan doprinos u toj promociji, ali postavlja se pitanje koliko su uopće knjižničari osobno zainteresirani za ovu problematiku.

Ključne riječi: žensko pitanje, odgovorno knjižničarstvo, ljudska prava.

Edita Bačić
Faculty of Law
Split, Croatia
edita@pravst.hr

CULTURE OF EQUAL OPPORTUNITIES AND HOW TO PROMOTE IT

Abstract

Speaking about the society of equal opportunities we usually have same question: is it enough to have only appropriate legislation to achieve proclaiming rights?

The results of the research “Perceptions, Experiences and Attitudes about gender discrimination in the Republic of Croatia” (2009), which was conducted with the support of the Government Office for Gender Equality in Republic of Croatia, showed that only 37% of respondents were familiar with the fact that gender discrimination is punishable by law, while 40% of the population said they knew nothing about that matter. National Policy for Gender Equality for the period 2011–2015 followed this research and, due to the low level of interest in gender equality and other anti-discrimination activities, broader action for promotion of gender equality and human rights was recommended as the first measure. Libraries are certainly ones of the best qualified institutions in society for possible involvement and significant contribution, but one of the questions is – are librarians personally interested in this issue.

Key word: women’s issue, responsible librarianship, human rights.

Даниела Скоковић
Народна библиотека Пожега,
Србија
daniela.skokovic@gmail.com

ДИГИТАЛНЕ БИБЛИОТЕКЕ И ОТВОРЕН ПРИСТУП ЗНАЊУ ЗА ДЕЦУ

Сажетак

Циљ овог рада је да пружи преглед дигиталних библиотека и могућности за отворен приступ знању за децу, у свету и код нас. Размотрена су истраживања о раду и резултатима коришћења највеће Међународне дечје дигиталне библиотеке (ICDL – International Children’s Digital Library – www.icdlbooks.org), којој је значајан допринос дала и наша Народна библиотека Србије, дигитализујући 127 дечјих књига српске књижевности. Истраживања показују да су деци и младима, осим претраживања дигиталних колекција и читања пронађеног материјала дигиталних библиотека, много занимљивији садржаји који ту колекцију чине динамичном и интерактивном, што поставља одређене захтеве за изглед и функције интерфејса дигиталних библиотека.

Указује се потреба за активнијим учешћем младих и деце у дизајнирању дигиталних библиотека, како би оне биле усклађене са њиховим потребама и жељама.

Упркос чињеници да деца данас „одрастају дигитално“ и у великој мери користе информационе технологије, може се констатовати да су они као корисничка група прилично запостављени када је у питању формирање дигиталних колекција. Како је један од основних циљева *Конвенције о правима детета Уједињених нација* да се сваком детету осигура право на информације као и на функционалну, визуелну, медијску и дигиталну писменост, у овом раду је дат критички осврт на постојеће дигиталне садржаје који су деци на располагању и истакнута потреба да се библиотекари, уз остале стручњаке који се баве децом, активније укључе и омогуће деци претраживање дигиталних колекција и отворен приступ знању у што већем обиму и на најквалитетнији могући начин.

Кључне речи: дигиталне библиотеке за децу, Међународна дечја дигитална библиотека, отворени приступ знању.

Daniela Skoković

Požega Public Library

Serbia

daniela.skokovic@gmail.com

DIGITAL LIBRARIES AND OPEN ACCESS TO KNOWLEDGE FOR CHILDREN

Abstract

This paper deals with an overview of digital libraries and opportunities for open access to knowledge for children in our country and abroad. The various aspects and results of usage of the largest International Children's Digital Library (ICDL – www.icdlbooks.org) are considered as well as a significant contribution of National Library of Serbia with 127 digitized Serbian children's books. The research results show that children and young people, in the process of browsing digital collections and digital reading materials, are more interested in content if collections are dynamic and interactive, which sets certain requirements for developing software and interfaces of digital libraries. There is a need for more active participation and contribution of children and young people so they could participate in the design process of digital libraries expressing their own user needs and desires.

Despite the fact that today's children are "born digital" and makes extensive usage of information technology, they are not yet identified as a valid user group. As one of the main objectives of the *United Nations Convention on the Rights of the Child* to ensure every child the right to information as well as the functional, visual, media and digital literacy, this paper presents a critical review of existing digital content that is available to children and highlights the need for proactive role of librarians, along with media specialist, educators and other professionals who work with children, in engaging and enabling their children to take advantage of digital library collections and open access to knowledge in the best possible way.

Keywords: digital libraries for children, International Children's Digital Library – ICDL, open access to knowledge.

Biserka Sabljaković

biserka.sabljakovic@efsa.unsa.ba

Narcisa Rastoder

narcisa.rastoder@efsa.unsa.ba

Bibliotečko informacijski centar

Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Bosna i Hercegovina

E-BIBLIOTEKA I POČETAK STVARANJA REPOZITORIJA EKONOMSKOG FAKULTETU U SARAJEVU

Sažetak

E-biblioteka je rezultat rada na projektu izrade digitalnog repozitorija udžbeničke literature za studente dodiplomskog studija na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu. Repozitorij se bazira na Dspace-u, koji je odabran kao najpogodniji nakon prethodnog testiranja nekoliko open source software-a. Cilj stvaranja repozitorija prvenstveno je bio kreiranje jedinstvene baze koja će sadržavati osnovne pakete udžbenika za studente prvog ciklusa studija, ali i snižavanje troškova izdavačke djelatnosti.

U 2009. godini izvršene su pripreme i kreiran je online repozitorij sa ograničenim pristupom samo za studente prve godine jer je formiran paket e-udžbenika prve godine. Od septembra 2010. godine, E-biblioteka EFSA sadrži i paket obaveznih udžbenika za studente druge godine. Tokom 2011. godine, repozitorij je dopunjen sa paketom udžbenika za studente treće godine. Kako se mijenjaju nastavni planovi i programi, tako se i repozitorij ažurira uz pomoć službi i servisa Fakulteta koji su zaduženi za funkcionisanje ovog servisa.

Literatura dostupna u E-biblioteci uglavnom je proizvod Izdavačke djelatnosti Fakulteta, usljed čega Fakultet kao izdavač raspolaže autorskim pravima. Pojedinačni primjerci za koje Fakultet ne raspolaže autorskim pravima, u E-biblioteku su uvršteni uz procedure poštivanja autorskih prava.

Razvoj E-biblioteke se nastavlja i u njemu se predviđa pohranjivanje odbranih kao i objavljenih radova na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu.

Ključne riječi: repozitorij, Dspace, open source software, udžbenici.

Biserka Sabljaković

biserka.sabljakovic@efsa.unsa.ba

Narcisa Rastoder

narcisa.rastoder@efsa.unsa.ba

Library and information center

School of Economics and Business, University of Sarajevo, BH

E-LIBRARY AND SETTING UP OF ONLINE REPOSITORY OF SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS (SEBS)

Abstract

E-library was launched as a result of the project for setting up of a digital repository of textbooks for undergraduate studies at the School of Economics and Business in Sarajevo. The Repository is based on DSpace and selected as the most appropriate after testing from several open source software. The goal of creating the repository was primarily setting a database that will contain basic package of textbooks for students of first cycle studies, and in the same time the cost reduction of SEBS Publishing department.

After some preparations in 2009 the online repository started with limited access only for the students of the first year because it contained only e-books for the students of first year. But in September 2010, the E-Library package contained the required textbook for students of the second year. A textbooks package for third year students was added in 2011. By changing of curriculum, the repository was updated with the help and support of SEBS service that is responsible for the operation of it.

References available in the E-Library are mainly textbooks published by SEBS publishing department, so SEBS as a publisher has copyright. Textbooks, for which the SEBS has no copyright, are included with the copyright protection procedure.

Development of E-Library continues with a plan of including storage of defended theses and published papers on the School of Economics and Business in Sarajevo.

Keywords: repository, DSpace, open source software, textbooks.

Александра Трговац

aleksandra@unilib.bg.ac.rs

Наташа Дакић

dakic@unilib.bg.ac.rs

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“
Београд, Србија

СРПСКЕ НОВИНЕ И ЛИСТОВИ ИЗ 19. И 20. ВЕКА КРОЗ ПРИЗМУ ПРОЈЕКТА “EUROPEAN NEWSPAPERS”

Сажетак

Слободан приступ знању, као један од постулата модерног доба, јесте уједно и основни принцип којим су се руководили оснивачи Европеане. У том циљу покренут је нов пројекат, како би се још 18 милиона нових страна слило на портал Европеане. Пројекат који се базира на дигитализованим новинама и листовима у пуном тексту, назван је “European Newspapers” и представља нов трогодишњи пројекат финансиран од стране Европске комисије који је започет првог фебруара 2012. године. Како би се поспешило ефикасније претраживање садржаја, предвиђено је коришћење нових алата и технологија чиме ће бити омогућено оптичко препознавање текста (OCR – Optical Character Recognition), оптичка сегментација чланака (OLR – Optical Layout Recognition) и препознавање именских ентитета (NER – Named Entity Recognition) за 10 милиона страна. Као један од резултата овог пројекта биће доношење препоруке за коришћење METS/ALTO стандарда за дигитализацију новина.

Многе установе су, схватајући значај новинских чланака као незаменљивог извора информација за истраживаче, дигитализовале своје колекције и као резултат тога појавио се велики број дигитализованих новина чији је приступ, нажалост, локалног карактера. Овај пројекат има за циљ да омогући јединствени приступ дигитализованим новинским колекцијама преко Европеане, као и да омогући стварање јединственог европског регистра наслова дигитализованих новинс-

ких колекција који ће помоћи приликом даљег избора грађе за дигитализацију осталим библиотекама и архивима широм света.

Око овог пројекта окупљено је 17 установа из 12 земаља, укључујући и неке од најзначајнијих европских националних и научних библиотека. Као партнер у пројекту, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ учествује са око 400.000 страница из 40 дигитализованих наслова новина и листова издатих у Србији до 1944. године. Илустрације ради, „Балкански рат у слици и речи“, „Илустрована ратна кроника“, „Ратни дневник“ који је излазио од 1916. до 1918. и доносио званичне извештаје о операцијама у Првом светском рату, биће веома корисни историчарима и свима онима који су заинтересовани за овај буран период.

Пројекат “European Newspapers” представља покушај да се на једном месту обједине релевантни извори информација из европске периодике и да се, пре свега, широкој јавности приближе догађаји који јесу неодвојиви део европске историје. С друге стране, новине покривају разне сегменте живота, укључујући политичке, културне и забавне садржаје, те ће овај пројекат привући и велики број грађана као нових кориснике Еуропеане.

Кључне речи: дигитализација, листови и новине, отворени приступ, српска периодика, Еуропеана.

Aleksandra Trtovac

aleksandra@unilib.bg.ac.rs

Nataša Dakić

dakic@unilib.bg.ac.rs

University Library “Svetozar Marković”
Belgrade, Serbia

**SERBIAN NEWSPAPERS
FROM THE 19TH AND 20TH CENTURY
THROUGH THE PRISM OF THE PROJECT
“EUROPEAN NEWSPAPERS”**

Abstract

Free access to knowledge, as one of the postulates of the modern era, is a basic principle that guided the founders of Europeana. Aiming this, a new project has been launched to add new 18 million pages to the Europeana portal. The project is called the “European Newspapers” and represents a new three-year project funded by the European Commission, which began on February 2012. It is based on digitized newspapers in full text. In order to stimulate more efficient search facilities, it will be provided the use of new tools and technologies which will enable OCR – Optical Character Recognition, OLR – Optical Layout Recognition and NER – Named Entity Recognition for about 10 million pages. One of the results of this project will be making recommendations on how to apply the METS/ALTO standard in newspaper digitization and refinement.

Realizing the importance of newspaper articles as irreplaceable source of information for researchers, many institutions digitized their collections and as a result, we have a great number of digitized newspapers whose access is still often set to local access points. This project aims to provide a unified approach to digitized newspaper collections through Europeana and enable the creation of a single European Registry of digitized newspaper collections which will make it easy for future digitization initiatives of other libraries and archives around the world.

Around this project are gathered 17 institutions from 12 countries, including some of the leading Europe national and research libraries. As a partner in the project, University Library “Svetozar Marković” contributes with 400.000 pages from more than 40 titles of digitized newspapers and magazines published in Serbia until 1944. As an illustration, “Balkan war in picture and word”, “Illustrated War Chronicle” and “War Diary,” which was published from 1916 to 1918 and brought official reports about the operations in the First World War, will be very useful for historians and all those who are interested in this difficult period.

The project “European Newspapers” is an attempt to present in one place the relevant information sources from European periodicals, and, above all, to bring closer to the general public events that are an inseparable part of European history. On the other hand, the newspapers cover a variety of segments of life, including political, cultural and entertainment contents, and the project will attract huge numbers of users.

Keywords: digitization, newspapers and magazines, open access, Serbian periodicals, Europeana.

Kovačević Dinka

dkovacev@unios.hr

Lovrinčević Jasmina

jlovrincevic@unios.hr

Erl Šafar Marija

erlsafar@unios.hr

Univerzitet „Josip Juraj Strossmayer“,
Odsek za kulturologiju i bibliotekarstvo
Osijek, Hrvatska

KNJIŽNIČARSKI ČASOPISI U REGIONALNOM I ZAVIČAJNOM KONTEKSTU

Sažetak

Namjena: U ovome se radu daje pregled stručnih knjižnično-informacijskih časopisa u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na regionalnu i zavičajnu razinu. U kontekstu periodičnih, odnosno serijskih publikacija časopis kao temeljni izvor informacija direktno se može povezati s ubrzanim razvojem komunikacijsko-informacijske tehnologije, kontinuiranim rastom znanstvenih istraživanja, povećanjem broja aktivnih znanstvenika i novim znanstvenim disciplinama.

Metodologija: Rad je usmjeren na predstavljanje i analiziranje stručno-znanstvenog časopisa *Knjižničarstvo: glasnika Društva knjižničara Slavonije i Baranje* sa svrhom poticanja direktnog i indirektnog korištenja u informiranju (osuvremenjivanje i unaprjeđivanje stručnog rada) i istraživanju (suvremeni tijekovi u znanosti i struci).

Kao prilog iz neposredne prakse navodi se primjer obrazovanja studenata u području informacijskog istraživanja, istraživanja i prezentiranja periodičnih publikacija s ciljem aktivnog korištenja usvojenih znanja u segmentu knjižnične građe (periodična izdanja) s kojom će oni stručno komunicirati u knjižnici, muzeju, arhivu i drugim ustanovama.

Rezultati: Za očekivati je da će predstavljanje i analiziranje stručnih časopisa s područja knjižničarstva i primjer poučavanja studenata, budućih

promotora važnosti koju radovi objavljeni u časopisima imaju u mjerenju znanstvene uspješnosti biti poticaj i korak dalje u korištenju ovog, za mnoge najpogodnijeg medija za afirmiranje novih spoznaja i ideja.

Praktična primjena: Kvalitetnije i kompetentnije korištenje baza podataka s područja knjižničarstva s temama koje mogu biti zanimljive širem krugu knjižničnih djelatnika, ali i stručnjacima iz srodnih područja u njihovom stručnom i znanstvenom radu i cjeloživotnom obrazovanju.

Ključne riječi: stručni časopisi, knjižnično-informacijske usluge, obrazovanje, informacijsko čitanje

Kovačević Dinka

dkovacev@unios.hr

Lovrinčević Jasmina

jlovrincevic@unios.hr

Erl Šafar Marija

erlsafar@unios.hr

University “Josip Juraj Strossmayer”,
Department of Culturology / Librarianship
Osijek, Croatia

LIBRARIANSHIP PERIODICALS IN THE REGIONAL AND HOMELAND CONTEXT

Abstract

Purpose: The paper provides an overview of professional librarianship publications in the Republic of Croatia with an emphasis on the regional and homeland aspects. In the context of periodicals, a magazine as the fundamental source of information can be directly related to the accelerating development of ICT, continued expansion of scientific research, and to an increasing number of active researchers and new scientific domains.

Methodology: The paper is focused on introduction to and analysis of *Knjižničarstvo*: a *publication of Društvo knjižničara Slavonije i Baranje* with the aim of stimulating the direct and indirect usage thereof in information access (updating and upgrading professional activities) and in the research (state-of-the-art science and profession).

The practical example provided is the education of students in the domain of research, analysis and presentation of periodicals with the objective of active usage of acquired knowledge regarding the periodicals in the libraries. Thus enabling them to communicate within libraries, museums, archives and other institutions.

Results: It is expected that the introduction to and analysis of librarianship periodicals, and the above example regarding students – the future promoters of the importance of published work in measuring scientific

achievement – will motivate them to take a further step in using this, perhaps the most convenient, medium for recognition of new ideas and research results.

Practical application: Greater quality and competence in using librarianship databases with topics of interest both to a wider circle of librarians and to related professionals in their scientific work and lifelong learning.

Keywords: professional magazines, librarianship, education, information access.

Alemka Belan-Simić

a.belan.simic@kgz.hr

Marija Grozdanić

marija.grozdanic@kgz.hr

Knjižnice grada Zagreba, Hrvatska

DIGITALNI REPOZITORIJ KNJIŽNICA GRADA ZAGREBA: POHRANA, OBRADA I PRISTUP DIGITALNOJ GRAĐI

Sažetak

Razvoj i uspostava digitalnih knjižnica pred knjižničarsku su zajednicu postavili nekoliko grupa problema vezanih uz praćenje ubrzanog razvoja tehnologije, zaštitu intelektualnog vlasništva u mrežnom okruženju, razvoj repozitorija i standardizaciju metapodataka te obrazovanje knjižničara za oblikovanje i uporabu digitalnih zbirki.

Svjesne svoje uloge i odgovornosti za kulturno nasljeđe Zagreba, Knjižnice grada Zagreba su 2007. izradile strategiju digitalizacije rijetke i vrijedne zavičajne građe koju od 2008. godine objavljuju na portalu Digitalizirana zagrebačka baština. Kao jedinstvena mreža narodnih knjižnica u Gradu Zagrebu koja dugi niz godina radi na ujednačavanju i podizanju kvalitete stručnih poslova, objedinjavanju istovrsnih stručnih poslova obrade i korištenja knjižnične građe te izgradnji mrežnog informacijskog sustava ZaKi, Knjižnice grada Zagreba univerzalnu bibliografsku kontrolu primjenjuju i na digitalne reprodukcije te ih obrađuju prema međunarodnim standardima kao i ostalu knjižničnu građu. Postojanje bibliografskih zapisa javno objavljenih digitalnih reprodukcija kao novih elektroničkih izdanja, omogućilo je da se kroz novi katalog Knjižnica grada Zagreba, kao i skupni katalog knjižnica u sustavu ZaKi (više od 200) može pregledati kompletna nakladnička cjelina Digitalizirana zagrebačka baština, ali i suziti rezultate pretraživanja prema različitim fasetama (Autor, Nakladnički niz, Godina izdanja, Jezik i sl.). Budući je svaka digitalna reprodukcija objavljena na jedinstvenoj URL adresi, iz kataloga je osiguran online dohvat cjelovitog sadržaja.

Korak dalje u strateškoj izgradnji digitalne zbirke napravljen je 2011. godine kada su Knjižnice grada Zagreba u suradnji s tvrtkom ArhivPro započele izgradnju repozitorija digitalne građe. Platforma ArhivX_RDL na kojoj je izgrađen repozitorij usklađena je s protokolom OAI-PMH i podržava osnovne funkcije dobrog institucijskog repozitorija potrebne za pouzdanu pohranu, obradu i indeksiranje te pristup digitaliziranoj ili digitalno nastaloj građi, kao i dodatne funkcionalnosti koje omogućuju da se u njega uključe ostale knjižnice u sustavu ZaKi. Svakoj knjižnici stoji na raspolaganju kompletna funkcionalnost repozitorija prilikom izgradnje vlastitih digitalnih zbirki, uz mogućnost implementacije personaliziranih stranica.

U radu će se pobliže izložiti funkcije i svojstva digitalnog repozitorija, s posebnim osvrtom na preuzimanje metapodataka, indeksiranje i postizanje interoperabilnosti na institucionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Ključne riječi: institucijski repozitorij, digitalne zbirke, preuzimanje metapodataka, indeksiranje, interoperabilnost

Alemka Belan-Simić

a.belan.simic@kgz.hr

Marija Grozdanić

marija.grozdanic@kgz.hr

Zagreb City Libraries, Croatia

ZAGREB CITY LIBRARIES REPOSITORY: STORING, PROCESSING AND ACCESS TO DIGITAL MATERIALS

Abstract

Development and establishment of digital library have set up in front of the library community several problems related to the monitoring of rapid technology development, protection of intellectual property in the network environment, the development of repositories and standardization of meta-data and education for librarians to design and use digital collections.

Aware of their roles and responsibilities to the cultural heritage of Zagreb, Zagreb City Libraries have developed in 2007 a strategy for digitization of rare and valuable regional collection that has been since 2008 published on the portal Digitized Zagreb Heritage. As a unique network of public libraries in the city of Zagreb and working for many years on streaming and improving the quality of professional work, unifying same professional jobs of processing and use of library materials and the construction of a network information system ZaKi, Zagreb City Libraries apply universal bibliographic control to digital reproductions that are processed according to international standards as well as other library materials. Existence of bibliographic records of published digital reproductions as new electronic editions has enabled the view of complete series of Digitized Zagreb Heritage through the new catalog of Zagreb City Libraries and union catalog of libraries in the system ZaKi (more than 200). Also it has enabled to narrow the search results through different facets (Author, Series, Year of Publication, Language etc.). Since each digital reproduction that has been published has unique URL, the catalog provides online retrieval of comprehensive content.

Further step in the strategic development of digital collections has been made in 2011 when the Zagreb City Libraries in cooperation with the ArhivPRO company started building repository of digital material. ArhivX_RDL platform on which the repository has been built is compliant with the OAI-PMH protocol and supports the basic functions of a good institutional repository needed for reliable storage, processing and indexing, and access the resulting digitized or digital publications, as well as additional functionalities that allow inclusion of other libraries in the system ZaKi. Each library can use all the functionality of the repository when building their own digital collections, with the possibility of implementing personalized homepage.

The paper will expose in detail the functions and properties of the digital repository, with particular emphasis on the downloading metadata, indexing and creating interoperability on institutional, national and international level.

Keywords: institutional repository, digital collections, downloading metadata, indexing, interoperability

Мирјана ЦрнчевићСпецијална библиотека *Чиготе*, Златибор

Србија

cigota@open.telekom.rs

Анђа Бјелић

Народна библиотека Ужице

Србија

abjelic@biblioteka-uzice.rs

**МЕДИЦИНСКИ ГЛАСНИК:
НАУЧНИ ЧАСОПИС У ОТВОРЕНОМ ПРИСТУПУ****Сажетак**

Отворен приступ електронским информацијама омогућава институцијама, појединцима и заједницама да достигну свој пуни потенцијал у промовисању домаћих научних резултата. Непрекидно унапређујући своје пословање, Специјална болница за болести штитасте жлезде и болести метаболизма „Златибор“ је основала и издаје часопис *Медицински гласник* (УДК 616.441 (048) ISSN 1821–1925). Реч је о медицинском часопису у којем се објављују стручни и научни радови првенствено из тиреоидологије, поремећаја метаболизма али и из свих других области медицине и сродних дисциплина. Часопис излази у једном волумену годишње у четири броја, а намењен је првенствено лекарима опште медицине, специјалистима различитих медицинских грана, фармацеутима, клиничким биохемичарима, специјализантима, студентима, последипломцима и свим другим заинтересованим корисницима.

Центар за евалуацију у образовању и науци, СЕОН, омогућио је научним часописима систем уређивања часописа под називом Електронско уређивање (е-Ур). Од октобра 2011, *Медицински гласник* се електронски уређује, што значи да следимо светске трендове у овој области.

Медицински гласник је доступан у пуном тексту на СЦИИндексу (српском националном цитатном индексу који реферише домаће часописе категоризоване као периодичне публикације научног карактера) и на сајту Министарства науке.

Садржајем, изгледом, редовним излажењем и постојањем електронске верзије, часопис је увршћен у престижну EBSCO базу података, што представља највећу светску академску и медицинску базу података, која окупља више од 10.000 часописа из разних научних области. Ово је значајна информација за лекаре који се баве научно истраживачким радом јер ће њихови радови бити доступни најширем кругу корисника.

Током више од две деценије излажења постепено је профилисан до препознатљивог извора изузетно поузданих, актуелних и корисних информација из медицинске теорије, савремених, редовно обновљених водича за праксу, оригиналних научних радова и доприноса, али и занимљивих осврта на историју медицине, лечења и заслужних личности у овој делатности људског ума и вештине. Посебно је значајно то што је Конгресна библиотека из Вашингтона препознала квалитет садржаја и уврстила је све бројеве *Медицинског гласника* у свој фонд.

Специјална болница *Чигота* и у оквиру ње специјална библиотека као део центра за научноистраживачки рад, подржава, промовише и практично примењује отворени приступ. Крајњи циљ је да, отворени приступ нашим садржајима у дигиталном облику, првенствено чланцима објављеним и рецензираним у *Медицинском гласнику*, доприне се општем научном и националном интересу.

Кључне речи: *Медицински гласник*, штитаста жлезда, болести метаболизма, SEON, СЦИиндекс, EBSCO, отворен приступ.

Mirjana Crnčević Special Library *Čigota*, Zlatibor

Serbia

cigota@open.telekom.rs

Anda Bjelić

Public Library Užice

Serbia

abjelic@biblioteka-uzice.rs

***MEDICAL GAZETTE:*
SCIENTIFIC JOURNAL IN OPEN ACCESS****Abstract**

Open access to electronic information allows institutions, individuals and groups to achieve their full potential in promotion of domestic scientific results. With its continuous improvement, the Special hospital for diseases of thyroid gland and metabolism “Zlatibor”, has established and is issuing the magazine *Medical Gazette* (UDK 616.441 (048) ISSN 1821–1925). This medical magazine has been publishing professional and scientific articles mainly dealing with thyroidology and disorders of metabolism but other areas of medicine and similar disciplines as well. The magazine comes out in one volume four times a year, aiming general practitioners, doctors specialists in numerous medical branches, pharmacists, clinical biochemists, doctors on their specializations, students, postgraduates and other interested users.

Center for evaluation in education and science, CEON, has enabled scientific magazines to use the system for editing magazines called “Electronic editing (e-Ur)”. Since October 2011, the *Medical Gazette* has been electronically edited, which means that we are following modern world trends in this area.

The Medical Gazette is available in full texts in SCIndex (Serbian national citation index which collects domestic magazines categorized as periodical publications of scientific character) and on the Ministry of Science website.

With its content, appearance, regular publication and the existence of its electronic version, the magazine is included in the prestigious EBSCO data base, which is the world's biggest academic and medical data base with 10.000 magazines in various scientific areas. This information is significant for doctors who work on scientific research as their work will be available to wide circle of users.

In the course of more than two decades of its publishing, it has become the source of highly reliable, up-to-date and useful information of medical theory, up-to-date and regularly revised guide for practice, original scientific research and articles, as well as interesting reviews of the history of medicine, treatments and significant individuals in this area of human mind and aptitudes. It is particularly important that the Library of Congress in Washington has recognized the quality of the contents of *the Medical Gazette* and has included it in its fund.

The special hospital "Cigota" and its special library as a part of the centre for scientific work, support and apply in practice Open access – OA. Its aim is to support general scientific and national interests by the open access to our articles in their digital form, mainly by the articles published and revised in our Magazine.

Key words: *Medical Gazette*, thyroid gland, diseases of metabolism, CEON, Scindex, EBSCO, open access.

Игор Лекић

Универзитет у Новом Саду

Библиотека Филозофског факултета

Србија

igor.lekic@ff.uns.ac.rs

**ПРОГРАМИ ОТВОРЕНОГ КОДА
ЗА ОТВОРЕНИ ПРИСТУП САДРЖАЈУ****Сажетак**

Рад се бави проблематиком програмских решења за дигиталне библиотеке, односно електронске репозиторијуме који се користе, како у издаваштву, тако и у библиотекарству за архивирање и публикување садржаја. Циљ је приказивање предности и мана пет решења која су урађена у следећим системима за управљање садржајем (Content Management System – CMS): Joomla, Drupal, Omeka, Open Journal System и Open Monograph Press. Посебно се обраћа пажња на следеће елементе сваког решења: једноставност инсталације, стабилност у раду, могућности за проширење и модификовање, дизајн, одговарање појединачним захтевима корисника, компликованост одржавања, једноставност употребе (у три сегмента: администрација, попуњавање садржаја, крајњи корисник), метаподаци, повезивање са удаљеним базама података, претраживање и претраживачи, серверски захтеви и перформансе. Анализа свих решења биће приказана и на живим системима како би се добио што бољи увид у њихове предности и мане.

Кључне речи: OpenSource, Joomla, Omeka, Drupal, Open Journal System, Open Monograph Press, отворени приступ, дигиталне библиотеке.

Igor Lekić

University of Novi Sad

Library of the Faculty of Philosophy

Serbia

igor.lekic@ff.uns.ac.rs

OPEN SOURCE SOFTWARE FOR OPEN ACCESS

Abstract

The paper deals with the problem of software solutions for digital libraries and electronic repositories that are used both in publishing and in the library system for archiving and publishing content. Demonstrate advantages and disadvantages of the five solutions that were developed in the following Content management systems (CMS): Joomla, Drupal, Omeka, Open Journal System (OJS) and Open Monograph Press (OMP). Special attention is drawn to the following elements of each solution: ease of installation, work stability, opportunities for expansion and modification, design, answering the requests of users, complexity of maintenance, ease of use (in three segments: management, organizing content, end-user), metadata, connecting to external databases, search engines optimization, content indexing, server requirements and performance. Analysis of all the solutions will be shown on live systems in order to gain a better insight into their pros and cons.

Keywords: Open Source, Joomla, Omeka, Drupal, Open Journal System, Open Monograph Press, open access, digital libraries.

Гордана Рудић

Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду
Департман за математику и информатику, Библиотека
goga@dmi.uns.ac.rs

Бојана Димић Сурла

Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду
bdimic@uns.ac.rs

Бранко Милосављевић

Факултет Техничких наука Универзитета у Новом Саду
mbranko@uns.ac.rs

ДОДАВАЊЕ ДИГИТАЛНИХ ДОКУМЕНАТА У БИБЛИОТЕЧКОМ СИСТЕМУ BISIS

Сажетак

Библиотечки софтверски систем BISIS се развија од 1993. године на Природно-математичком факултету и Факултету техничких наука у Новом Саду и до сада је имао четири верзије. Систем подржава каталогизацију и циркулацију библиотечке грађе, генерисање каталошких листића и различитих извештаја, као и преузимање библиографских записа из других библиотека које раде у BISIS-у. У оквиру даљег унапређења овог система у току је развој софтверске компоненте за додавање дигиталних докумената. У раду ће бити описана ова софтверска компонента, њена архитектура и имплементација, а биће приказане и екранске форме за додавање и преглед докумената. Додавање документа врши се из едитора за каталогизацију тако што се уз сваку публикацију, односно њен библиографски запис, везује један или више дигиталних докумената. Повезани документ може бити насловна страна публикације, њен садржај, сама публикација итд. Следећа фаза у развоју ове компоненте је додавање префикса за претраживање целокупног садржаја документа и интеграција у ОПАС уз поштовање ауторских права.

Софтверске компоненте за додавање дигиталних докумената у систему BISIS захтевају проширење базе података новом табелом у којој се за сваки дигитални документ чува RN број записа за који је везан

посматрани документ, назив и тип документа, корисничко име библиотекара који је додао документ и податак о томе да ли тај документ треба да буде видљив јавно у оквиру ОПАС-а.

Имплементација софтверске компоненте састоји се од клијентске и серверске стране. Клијентска страна обухвата екранске форме за избор и преглед докумената. Екранска форма за избор документа имплементирана је као део едитора за каталогизацију и омогућава да библиотекар који обрађује књигу изабере документ из свог локалног фајл система, да прегледа већ додата документа или да обрише неки претходно додати документ. Преглед дигиталних докумената је такође могућ и у оквиру форме за претраживање записа, где поред записа у пуном формату, листића и инвентарних података библиотекар може да прегледа дигитална документа везана за запис. Серверска страна компоненте састоји се од једног Java Servleta који садржи операције за преузимање, брисање и снимање документа на сервер. Свака од ових операција врши организацију докумената у фајл систему сервера и врши синхронизацију са базом података.

Кључне речи: ОПАС, каталогизација, клијент-сервер, екранске форме, BISIS.

Gordana Rudić

University of Novi Sad

Faculty of Sciences

Department of Mathematics and Informatics, Library

goga@dmi.uns.ac.rs

Bojana Dimić Surla

University of Novi Sad

Faculty of Sciences

bdimic@uns.ac.rs

Branko Milosavljević

University of Novi Sad

Faculty of Technical Sciences

mbranko@uns.ac.rs

UPLOADING DIGITAL DOCUMENTS IN LIBRARY MANAGEMENT SYSTEM BISIS

Abstract

Library management system BISIS has been developed since 1993 at the Faculty of Sciences and Faculty of Technical Sciences in Novi Sad and has had four versions so far. The system supports cataloguing, circulation, generation of catalogue cards and various reports as well as retrieval of the records created in other libraries that use BISIS. As a part of further development of the system, the development of the software component for uploading digital documents is in progress. The paper will describe that component including its architecture and implementation as well as the screen forms for uploading and previewing the digital documents.

Uploading of digital documents is realised as a part of editor for cataloguing. For every publication, i.e. its bibliographic record, it is possible to upload one or more digital documents that can be the front page, content, publication itself, etc. The next phase in development of the component is adding prefix for searching the full-text of the document and integration into OPAC with the respect of copyrights.

The software component for uploading digital documents in BISIS requires extension of the BISIS database with the additional table for storing RN number of the record for which the document was uploaded, title and type of the document, username of the librarian that performed the upload and the information of whether the document should be publically available through OPAC.

The implementation of the software component consists of client and server side. Client side includes screen forms for choosing the document for upload and viewing previously uploaded documents. The screen form for choosing the document is part of the BISIS editor for cataloguing and it enables the librarian that performs cataloguing to choose the document from its local file system, to preview previously uploaded documents and to delete some of the previously uploaded documents. The preview of the uploaded documents is also available in the screen form for searching the records, where beside the full format of the record, catalogue card and holdings data, the librarian can go through the digital documents linked to the chosen bibliographic record. The server side of the software component contains one Java Servlet that has the operations for retrieve, delete and save the documents on the server. Each operation takes care of the organisation of the document in the server's file system and in the same time synchronizing data with the BISIS database.

Keywords: OPAC, cataloguing, client-server, screen forms, BISIS.

Вера Петровић

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“

Београд, Србија

petrovic@unilib.bg.ac.rs

***ВИСОКОШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ:
Е-ЧАСОПИС ЗАЈЕДНИЦЕ БИБЛИОТЕКА
УНИВЕРЗИТЕТА У СРБИЈИ*****Сажетак**

Е-часопис *Високошколске библиотеке* је стручни часопис Заједнице библиотека универзитета у Србији. Излази од 2004. године, на препоруку Секције за библиотечка удружења Међународне федерације библиотечких удружења и установа (IFLA). Часопис је излазио у папирној и електронској форми, све до броја 5 у 2006. години. Од броја 6 излази само у електронском облику. За девет година издажења, објављено је 46 бројева са 345 стручних и информативних радова. Редакција и уредништво часописа је смештено у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ у Београду. Све функције се обављају волонтерски и прилози нису хонорисани. Циљ часописа је да редовно извештава о активностима чланица Заједнице библиотека универзитета у Србији и доноси прилоге занимљиве како за библиотечку, тако и за ширу јавност. Библиотекари свих високошколских библиотека на територији Србије шаљу прилоге о примени и резултатима информационих технологија, као и стручне радове за унапређење библиотекарства у целини.

Примењујући светске стандарде у свом начину пословања, библиотекари, којих у високошколским библиотекама има око 350, део су међународне заједнице, библиотечке асоцијације која има свој стручни часопис. Електронски часопис *Високошколске библиотеке* својим сарадницима пружа могућност перманентног стручног информисања и напредовање у библиотекарству.

Политика уредништва је да овај стручни е-часопис временом прерасте у врхунски научни часопис у области библиотекарства. Сви бројеви часописа су доступни на веб адреси:

http://www.unilib.bg.ac.rs/zajednica01/izdanja/visokoskolske_biblioteke/index.php

Кључне речи: е-часопис, Заједница библиотека универзитета у Србији, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, високошколске библиотеке.

Vera Petrović

University Library “Svetozar Marković”

Belgrade, Serbia

petrovic@unilib.bg.ac.rs

ACADEMIC LIBRARIES: E-JOURNAL OF SERBIAN ACADEMIC LIBRARY ASSOCIATION

Abstract

Academic libraries is professional e-journal of the Serbian Academic Library Association. It began publishing in 2004, on the recommendation of the Section for Library Association of International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). It was published in the paper and electronic form, up to no. 5 in the year 2006. From no. 6 it was published only in electronic form. In nine years of publication, it was published 46 issues with 345 professional and informative works. Editorial board of the magazine is located in the University Library “Svetozar Marković” in Belgrade. All functions are performed voluntarily. The aim of the journal is to report regularly on the activities of members of the Serbian Academic Library Association and bring interesting contributions to the library and for the wider public. Librarians of all academic libraries in Serbia send papers on the implementation and results of information technology, as well as professional works for the promotion of librarianship as a whole.

Applying international standards in their own way of doing business, the librarians that in academic libraries are about 350, are part of the international community and of the library association, which has its own professional journal. Electronic journal *Academic Libraries* gives to its associates the opportunity of continuing professional information and progress in librarianship.

Editorial policy is that this professional e-journal eventually grows into a top journal in the field of librarianship. All issues of the journal are available at the web address: http://www.unilib.bg.ac.rs/zajednica01/izdanja/visokoskolske_biblioteke/index.php

Keywords: e-journal, Serbian Academic Library Association, University library “Svetozar Marković”, academic libraries.

Милица Шевкушић

Институт техничких наука САНУ

(Српска академија наука и уметности)

Београд, Србија

biblioteka@itn.sanu.ac.rs

**ПАРТНЕРСКИ ПРОГРАМ ГУГЛ КЊИГЕ
КАО ПЛАТФОРМА ОТВОРЕНОГ ПРИСТУПА
У НАУЧНИМ БИБЛИОТЕКАМА****Сажетак**

У раду се даје кратак преглед основних модела отвореног приступа релевантних за научне библиотеке и посебно се анализирају могућности и ограничења Партнерског програма *Гугл књиге* као платформе отвореног приступа на конкретном примеру (за сада) јединог научног института из Србије који се укључио у овај програм – Института техничких наука САНУ.

Партнерски програм *Гугл књиге* је сервис који омогућава издавачима, ауторима и другим носиоцима ауторских права да своје публикације потпуно бесплатно промовишу на интернету посредством онлајн књижаре *Гугл књиге*. Издавачи или аутори који учествују у програму шаљу своје публикације Гуглу (електронску верзију или штампани примерак); пристигле књиге пролазе кроз обраду за оптичко препознавање карактера и аутоматско индексирање, након чега њихов садржај, делимично или у потпуности (у зависности од жеље носилаца ауторских права), постаје доступан корисницима. Индекс Гугловог претраживача књига инкорпориран је у индекс који користи Google.com, што омогућава већу видљивост публикација у овом интернет претраживачу и претраживост њиховог комплетног садржаја.

Институт техничких наука САНУ укључио се у Партнерски програм *Гугл књиге* у јулу 2009. године на иницијативу библиотеке института, а са циљем да се у институцији која више од три деценије није имала библиотеку, у којој је стари библиотечки фонд био потпуно расут, а чију издавачку делатност због вишедеценијског немара ни данас није могуће у потпуности реконструисати, стави тачка на поме-

нуте негативне праксе тако што ће се сви у том тренутку расположи-ви електронски извори настали као резултат научног рада сарадника института архивирати и, уз сагласност носилаца ауторских права, ставити на располагање корисницима у режиму отвореног приступа. У првој фази, електронске верзије монографских публикација, докторских дисертација и постера представљених на конференцијама постављени су на сајт Института у форми листе која садржи основне библиографске податке и линкове ка пуном тексту, а коначни циљ је успостављање институционалног репозиторијума: претраживе базе података која би поред ових докумената обухватила и чланке у часописима. У том контексту, укључивање у Партнерски програм *Гугл књиге* може се посматрати и као „међукорак“ – решење које, с обзиром да обухвата само монографске публикације, у недостатку техничких и финансијских могућности привремено и делимично може да надомести недостатак институционалног репозиторијума.

У закључку рада сумирају се предности и недостаци Партнерског програма *Гугл књиге*, а и истиче се да овај програм, који је превасходно замишљен као бесплатна маркетиншка алатка намењена великим издавачима, малим некомерцијалним издавачима (као што су научни институти и музеји) може да послужи као платформа за објављивање монографских публикација у режиму отвореног приступа.

Кључне речи: Партнерски програм *Гугл књиге*; научне библиотеке; монографске публикације; отворени приступ.

Milica Ševkušić

Institute of Technical Sciences of SASA

(Serbian Academy of Sciences and Arts)

Belgrade, Serbia

biblioteka@itn.sanu.ac.rs

GOOGLE BOOKS PARTNER PROGRAM AS AN OPEN ACCESS PLATFORM IN RESEARCH LIBRARIES

Abstract

The paper gives a brief overview of the basic models of open access relevant for research libraries and presents an analysis of possibilities and limitations of the *Google Books* Partner Program as an open access platform illustrated on the example of the (so far) only research institute in Serbia which became a participant in this program – the Institute of Technical Sciences of SASA.

The Google Books Partner Program enables publishers, authors and other copyright holders to promote their books on the internet free of charge through the *Google Books* online bookstore. It allows them to submit their books (either PDF files or hard copies) to Google; once sent or uploaded, the titles go through parsing and indexing procedures, after which either a limited preview or the full text of the books (depending on copyright holders' desire) are made public. The *Google Books* index is integrated with the index of Google.com, which ensures greater visibility of the submitted titles in this search engine and makes them fully searchable.

The Institute of Technical Sciences of SASA became a participant in the *Google Books* Partner Program in July 2009. The idea was initiated from the institute's library with the aim of putting an end to a set of negative practices in an institution which had not had a library for more than thirty years, whose old library holdings were scattered and whose publishing activity cannot be fully reconstructed due to decades of neglect, by archiving all available digital documents resulting from the institute's research activities and making them available in the open access regime with permission of copyright holders. In the first stage, digital versions of monographs, doctoral theses and conference posters were published on the in-

stitute's website in the form of a list with basic bibliographic data and links towards full-text documents, while the final aim is to establish an institutional repository: a searchable database which would also include journal papers. Having in mind technical and financial hindrances, participation in the *Google Books* Partner Program may also be viewed as an 'interphase' – a temporary and partial (since it includes only monographs) substitution for an institutional repository.

Advantages and drawbacks of the *Google Books* Partner Program are summarized in the conclusion to this paper, which also highlights the idea that a service designed as a free marketing tool for large publishers may serve to small non-commercial publishers (like research institutes and museums) as an open access platform for monographs.

Keywords: *Google Books* Partner Program; research libraries; monographs; open access.

ОТВОРЕН ПРИСТУП ЗНАЊУ У БИБЛИОТЕКАМА
Зборник резимеа са Међународне научне конференције
Београд, 26. октобар 2012.

Уредници

Весна Ињац
Весна Црногорац

Преводиоци

Весна Ињац
Тамара Бутиган

Лектор

Милица Стевановић

Издавач

Библиотекарско друштво Србије

За издавача

Јасмина Нинков

ISBN 978-86-87177-08-6

Прелом

Чигоја штампа

Тираж

200

Београд, октобар 2012.

OPEN ACCESS TO KNOWLEDGE IN LIBRARIES
Summary Book of The International Scientific Conference
Belgrade, October 26th, 2012.

Edited by
Vesna Injac
Vesna Crnogorac

Translators
Vesna Injac
Tamara Butigan

Proofreading
Milica Stevanović

Published by
Serbian Library Association

For Publisher
Jasmina Ninkov

Graphic Layout
Čigoja print

ISBN 978-86-87177-08-6

Copy
200

Belgrade, October 2012.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

004.738.5:02(048)(0.034.2)

001.102(048)(0.034.2)

004.65(048)(0.034.2)

МЕЂУНАРОДНА научна конференција Хоризонти
светског и европског библиотекарства у
дигиталном добу (2012 ; Београд)

Отворен приступ знању у библиотекама :

Електронски извор : зборник резимеа са
међународне научне конференције, Београд, 26.
октобар 2012. / [организатори конференције
Библиотекарско друштво Србије [и] Народна
библиотека Србије] ; уредници Весна Црногорац
и Весна Ињац ; [преводиоци Весна Ињац,
Тамара Бутиган]. – Београд : Библиотекарско
друштво Србије, 2012 (Београд : Чикоја
штампа). – 1 електронски оптички диск
(CD-ROM) ; 12 cm

Текст упоредо на срп. и енгл. или хрв. и
енгл. језику. – На спор. насл. стр.: Open
Access to Knowledge in Libraries. – Тираж
200.

ISBN 978–86–87177–08–6

1. Ињац, Весна [уредник] [преводиоци] 2.
Црногорац, Весна [уредник] 3. Библиотекарско
друштво Србије (Београд) 4. Народна
библиотека Србије (Београд)

а) Информациона технологија –
Библиотекарство – Апстракти б) Информације
– Претраживање – Апстракти с) Базе
података – Апстракти
COBISS.SR-ID 194171916

